

Downloaded via the EU tax law app / web

Pagaidu versija

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2017. gada 23. novembrī (*)

Līgums sniegt prejudiciālu nolikumu – Konkurence – Pakalpojumu sniegšanas brīvība – Advokātu profesionālās organizācijas noteikti minimālie honorāru apmēri – Aizliegums tiesai uzdot atlīdzināt summu, kas ir mazāka par šiem minimālajiem apmēriem – Valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram pievienotās vērtības nodoklis (PVN) ietilpst brīvās profesijas pārstāvja sniegtā pakalpojuma cenā

Apvienotās lietas C-427/16 un C-428/16

par līgumiem sniegt prejudiciālu nolikumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sofiyski rayon en sad* (Sofijas rajona tiesa, Bulgārija) iesniedza ar lūgumiem, kas pieņemti 2016. gada 26. aprīlī un kas Tiesā reģistrēti 2016. gada 1. augustā, tiesvedības

“*CHEZ Elektro Bulgaria*” AD

pret

Yordan Kotsev (C-427/16),

un

“*FrontEx International*” EAD

pret

Emil Yanakiev (C-428/16).

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un E. Regans [*E. Regan*],

ģenerālvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ģemot vērā rakstveida procesū un 2017. gada 1. jūnija tiesas sēdī,

ģemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- “*CHEZ Elektro Bulgaria*” AD vērā – K. Kral un K. Stoyanova, pārstāvji,
- “*FrontEx International*” EAD vērā – A. Grilihes, pārstāvis,
- Kipras valdības vērā – D. Kalli, pārstāve,

– Eiropas Komisijas v?rd? – L. Malferrari un I. Zaloguin, k? ar? P. Mihaylova, p?rst?vji,

?emot v?r? p?c ?ener?ladvok?ta uzklus?šanas pie?emto l?mumu izskat?t lietu bez ?ener?ladvok?ta secin?jumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 L?gumi sniegt prejudici?lu nol?mumu ir par LESD 56. panta 1. punkta un 101. panta 1. punkta, k? ar? Padomes 1977. gada 22. marta Direkt?vas 77/249/EEK par pas?kumiem, kas pal?dz advok?tiem sekm?gi ?stenot br?v?bu sniegt pakalpojumus (OV 1977, L 78, 17. lpp.), un Padomes 2006. gada 28. novembra Direkt?vas 2006/112/EK par kop?jo pievienot?s v?rt?bas nodok?a sist?mu (OV 2006, L 347, 1. lpp.) interpret?ciju.

2 Šie l?gumi tika iesniegti saist?b? ar tiesved?b?m starp “CHEZ Elektro Bulgaria” AD un Yordan Kotsev (C?427/16), un “FrontEx International” EAD un Emil Yanakiev (C?428/16) par pieteikumiem izdot maks?juma r?kojumus saist?b? tostarp ar advok?ta honor?ra un juriskonsulta atl?dz?bas samaksu.

Atbilstoš?s ties?bu normas

Savien?bas ties?bas

3 Direkt?vas 2006/112 78. panta pirm?s da?as a) punkt? ir paredz?ts:

“Summ?, kurai uzliek nodokli, ietver š?das sast?vda?as:

a) nodok?i, nodevas un citi maks?jumi, iz?emot pašu [pievienot?s v?rt?bas nodokli (PVN)];

[..].”

4 Direkt?vas 77/249 1. panta 1. punkta pirmaj? da?? ir noteikts:

“Š? direkt?va taj? noteiktaj?s robež?s un saska?? ar taj? paredz?tajiem nosac?jumiem tiek piem?rota attiec?b? uz advok?tu darb?bu pakalpojumu sniegšan?.”

Bulg?rijas ties?bas

5 *Grazhdanski protsesualen kodeks* (Civilprocesa kodekss, turpm?k tekst? – “GPK”) 78. pant? ir noteikts š?di:

“1. Pras?t?ja samaks?t?s nodevas, tiesved?bas izdevumus un advok?ta honor?rus, ja pras?t?jam t?ds bijis, atbild?t?js sedz proporcion?li pras?juma apmierin?šanai.

[..]

5. Ja viena lietas dal?bnieka samaks?tais advok?ta honor?rs, ?emot v?r? lietas patieso juridisko un faktisko sarež?t?bu, ir p?r?k augsts, tiesa p?c otra lietas dal?bnieka l?guma dr?kst attiec?gi uzdot šos izdevumus atl?dzin?t maz?k? apm?r?, tom?r ne maz?k? par atbilstoši [*Zakon za advokaturata* (Advokat?ras likums)] 36. pantam noteikto minim?lo apm?ru.

[..]

8. Ar? juridisk?s personas un individu?lie komersanti var l?gt tiesu uzdot atmaks?t tiem advok?ta atl?dz?bu, ja tos p?rst?v?jis juriskonsults.”

6 Advokat?ras likuma 36. panta 1. un 2. punkt? ir noteikts:

“1. Advok?tam vai advok?tam no Eiropas Savien?bas dal?bvalsts ir ties?bas uz atl?dz?bu par savu darbu.

2. Atl?dz?bas apm?ru nosaka l?gum? starp advok?tu vai advok?tu no Eiropas Savien?bas dal?bvalsts un klientu. Šim apm?ram j?b?t taisn?gam un pamatotam, un tas nedr?kst b?t zem?ks, nek? par attiec?g? veida darbu ir paredz?ts *Vissh advokatski savet* [(Advokat?ras augst?k? padome, Bulg?rija)] noteikumos.”

7 Š? likuma 118. panta 3. punkt? ir paredz?ts:

“Par Advokat?ras augst?k?s padomes locek?iem dr?kst iev?l?t advok?tu kol??ijas biedrus, kuriem ir vismaz piecpadsmit gadu pieredze advok?ta profesij?.”

8 Min?t? likuma 121. panta 1. punkt? ir noteikts:

“Advokat?ras augst?k? padome pie?em likum? un Advok?tu ?tikas kodeks? paredz?tos noteikumus.”

9 Š? paša likuma 132. pant? ir paredz?ts:

“Disciplin?rs p?rk?pums ir apzin?ta t?du pien?kumu neizpilde, kas paredz?ti šaj? likum? un Advok?tu ?tikas kodeks?, Advokat?ras augst?k?s padomes noteikumos un l?mumos un advok?tu padomju un kopsapul?u l?mumos, k? ar?:

[..]

5) vienošan?s ar klientu par maz?ku atl?dz?bu, nek? par attiec?g? veida darbu ir paredz?ts Advokat?ras augst?k?s padomes noteikumos, iz?emot gad?jumus, kad š?da iesp?ja ir paredz?ta šaj? likum? un noteikumos.”

10 *Naredba no1 za minimalnite razmeri na advokatskite vaznagrazhdenia* (Noteikumi Nr. 1 par advok?tu minim?lajiem honor?riem, turpm?k tekst? – “Noteikumi Nr. 1”) 1. pant? ir paredz?ts:

“Atl?dz?bas par advok?ta sniegtu juridisko pal?dz?bu apm?ru nosaka, br?vi vienojoties, pamatojoties uz rakstveida l?gumu ar klientu, tom?r tas nedr?kst b?t zem?ks par minim?lo apm?ru, k?ds par attiec?g? veida pal?dz?bu paredz?ts šajos noteikumos.”

11 No Noteikumu Nr. 1 7. panta 5. punkta, lasot to kop? ar t? 2. punkta 1. apakšpunktu, izriet, ka šis minim?lais honor?ra apm?rs t?d?s liet?s k? pamatliet?s apl?kot?s ir 300 Bulg?rijas levu (BGN) (aptuveni EUR 154).

12 Min?to noteikumu papildnoteikumu 2.a pant? ir noteikts:

[*Zakon za danak varhu dobavenata stoynost* (Likums par pievienot?s v?rt?bas nodokli)] izpratn? nere?istr?tu advok?tu honor?ra apm?r? neietilpst pievienot?s v?rt?bas nodoklis, bet t? izpratn? re?istr?tiem advok?tiem maks?jamais pievienot?s v?rt?bas nodoklis tiek apr??in?ts no honor?ra, kas noteikts saska?? ar šiem noteikumiem un ir uzskat?ms par advok?ta honor?ra, ko maks? klients, neat?emamu da?u.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-427/16

13 *CHEZ Elektro Bulgaria* ir vārsusies iesniedzējtiesā ar pieteikumu izdot maksājuma rēkojumu, ar ko *Y. Kotsev* tiktu uzdots tai samaksāt tostarp BGN 60 k€ advokāta honorāru.

14 Tā kā minētā summa ir zemāka par Noteikumos Nr. 1 paredzēto minimālo apmēru, iesniedzējtiesa atgādina, ka vienošanās par atlīdzību, kas ir zemāka par minētajos noteikumos paredzēto, atbilstoši Advokātas likumam ir disciplinārs pārkāpums. Lai arī gadījumos, kad advokātu honorāri ir pārmerīgi salīdzinājumā ar lietas patieso juridisko un faktisko sarežģītību, Bulgārijas tiesas attiecībā uz šo izdevumu daļu var uzdot atlīdzināt mazāku summu, tomēr šā summa nedrīkst būt mazāka par minimālo apmēru.

15 Iesniedzējtiesa norāda, ka lieta C-427/16 atširas no lietas, kurā 2006. gada 5. decembrī tika pasludināts spriedums *Cipolla* u.c. (C-94/04 un C-202/04, EU:C:2006:758), kā arī 2002. gada 19. februāra spriedumā aplūkots lietas *Arduino* (C-35/99, EU:C:2002:97). Proti, atbilstoši Bulgārijas tiesiskajam regulējumam Advokātas augstākā padome, kuras loceklis ir advokāts, kurus ievēlēja to kolēģi, drīkst noteikt minimālos honorāru apmērus un valsts iestādēm pār to nav nekādas kontroles.

16 Iesniedzējtiesa šajā ziņā precīzā, ka Advokātas augstākā padome rēkojas kā uzņēmumu apvienība.

17 Visbeidzot iesniedzējtiesa piebilst, ka saskaņā ar Noteikumu Nr. 1 papildnoteikumu 2.a pantu to advokātu honorārs, kas nav reģistrēti Likuma par pievienotās vērtības nodokli izpratnē, netiek ietverts PVN. Attiecībā uz reģistrētajiem advokātiem maksājamo PVN aprēķina no honorāra un tas ir uzskatāms par klienta maksājamo honorāra neatņemamu daļu, un tādējādi šis honorārs palielinās par PVN likmi 20 % apmērā. Šīs PVN ietveršanas rezultātā honorāriem atkal ir jāpiemēro nodokļa likme, jo ir mainījies nodokļa bāze. Iesniedzējtiesa uzskata, ka Noteikumu Nr. 1 papildnoteikumu 2.a pantā ir sajaukti jēdzieni pakalpojuma “cena” un “nodoklis” Direktīvas 2006/112 1. panta izpratnē. Tā uzskata, ka šiem abiem jēdzieniem ir dažādi pamati un arī atšķirīgi adresāti.

Lieta C-428/16

18 Ar pieteikumu izdot maksājuma rēkojumu *FrontEx International* ir lūgusi iesniedzējtiesai uzdot *E. Yanakiev* tai samaksāt tostarp BGN 200 k€ atlīdzību par tās algotā juriskonsulta pakalpojumiem.

19 Pieprasītā summa ir mazāka par Noteikumos Nr. 1 paredzēto minimālo BGN 300 apmēru.

20 Iesniedzējtiesa uzskata, ka juriskonsultu darba devēja īsteno tūdu pašu darbību kā advokātu. Tādēļ ir radies jautājums par šīs GPK normas, ar ko juriskonsultiem tiek piešķirtas tiesības saņemt advokāta atlīdzību, atbilstību Direktīvai 77/249, kā arī LESD 101. panta 1. punktam.

21 Šajos apstākļos *Sofiyski rayon en sad* (Sofijas rajona tiesa, Bulgārija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas ir identiski abās lietās:

“1) Vai atbilstoši LESD 101. panta 1. punktam (aizliegums nepieņemt, ierobežot vai izkropot konkurenci) nav pieļaujams [Advokātas likuma] 36. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru brīvo profesiju uzņēmumu apvienībai (Advokātas augstākā padome), pamatojoties uz valsts

deleģētājam pilnvarotajam, ir rīcībā brīvība iepriekš noteikt šo uzdevumu sniegto pakalpojumu cenu minimālo apmēru (advokātu honorārus)?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai [GPK] 78. panta 5. punkts *in fine* (daļēji, kur šī norma nepieļauj advokāta honorāra samazinājumu zem noteiktā minimālā apmēra) ir pretrunā LESD 101. panta 1. punktam?

3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai [Advokāta likuma] 132. panta 5. punkts (attiecībā uz šo likuma 136. panta 1. punkta piemērošanu) ir pretrunā LESD 101. panta 1. punktam?

4) Vai LESD 56. panta 1. punktam (aizliegums ierobežot pakalpojumu sniegšanas brīvību) ir pretrunā [Advokāta likuma] 36. panta 2. punkts?

5) Vai [GPK] 78. panta 8. punkts ir pretrunā LESD 101. panta 1. punktam?

6) Vai [GPK] 78. panta 8. punkts ir pretrunā Direktīvai [77/249] (attiecībā uz juriskonsultu pārdevēju personu tiesību prasīt atlīdzināt advokāta atlīdzību)?

7) Vai [Noteikumu Nr. 1] papildnoteikumu 2.a pants, atbilstoši kuram [PVN] ir atļauts uzskatīt par daļu no brīvās profesijas pārdevēja sniegta pakalpojuma cenas (attiecībā uz [PVN], kas uzskatāms par maksājamo advokāta honorāra daļu, iekaušanu), ir pretrunā Direktīvai [2006/112]?”

22 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2016. gada 14. septembra rīkojumu lietas C-427/16 un C-428/16 rakstveida un mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai tika apvienotas.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemību

23 Eiropas Komisija izvirza jautājumu par pirmo līdz sesto prejudiciālo jautājuma pieņemību.

24 Komisija norāda, ka tiesas kompetencē neietilpst izdot maksājuma rīkojumu par summu, kas pārsniedz faktiski samaksāto summu. Tā turklāt apgalvo, ka apstāklis, ka vienošanās par zemāku atlīdzību nekā Noteikumos Nr. 1 paredzēto ir disciplinārs pārkāpums, atbilstoši Tiesas judikatūrai nav pamats, lai iesniegtu prejudiciālu interpretācijas jautājumu.

25 Šajā ziņā ir jānošķir pirmo līdz trešo, piekto un sesto prejudiciālo jautājuma pieņemība, no vienas puses, un ceturto prejudiciālo jautājuma pieņemība, no otras puses.

26 Pirmkārt, attiecībā uz pirmo līdz trešo, piekto un sesto prejudiciālo jautājumu ir jāatgādina, ka LESD 267. pantā noteiktās sadarbības starp Tiesu un valsts tiesību procedūras ietvaros tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzemas atbildība par pieņemamo tiesas nolikumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolikums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu, gan to, cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:597, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Līdz ar to pastāv jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi savas atbildības ietvaros noteikt tiesiskā regulējuma un faktiskā apstākļu ietvaros, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, atbilstības pieņēmums. Atteikties lemt par valsts tiesas

I?gumu Tiesa var tikai tad, ja ir ac?mredzams, ka Savien?bas ties?bu interpret?cijai nav nek?da sakara ar pamatlietas apst?k?iem vai t?s priek?metu, ja probl?mai ir hipot?tisks raksturs vai ar? ja Tiesai nav zin?mi faktiskie un ties?bu apst?k?i, kas vajadz?gi, lai sniegtu lietder?gu atbildi uz tai uzdotajiem jaut?jumiem (spriedums, 2017. gada 26. j?lijs, *Persidera*, C?112/16, EU:C:2017:597, 24. punkts un taj? min?t? judikat?ra).

28 Šaj? gad?jum? no I?gumiem sniegt prejudici?lu nol?mumu izriet, ka advok?tu honor?ri un juriskonsulta atl?dz?ba ir da?a no izmaks?m str?dos, par kuriem iesniedz?jtiesai ir j?pie?em nol?mumi.

29 T?d?j?di nav ac?mredzams, ka I?gtajai Savien?bas ties?bu interpret?cijai neb?tu nek?das saist?bas ar pamatlietu faktiskajiem apst?k?iem un priek?metu, vai ka probl?mai b?tu vien?gi hipot?tisks raksturs.

30 Turkl?t Tiesas kompetenc? nav interpret?t valsts ties?bu normas, jo š?da interpret?cija ir tikai valsts tiesu ekskluz?v? kompetenc? (spriedums, 2017. gada 14. j?nijs, *Online Games u.c.*, C?685/15, EU:C:2017:452, 45. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

31 L?dz ar to jaut?jums, vai iesniedz?jtiesa var izdot maks?juma r?kojumu par atl?dz?bas summu, kas ir liel?ka par faktiski samaks?to, ir valsts ties?bu jaut?jums, kura izlemšana nav Tiesas kompetenc?, un tas ir j?izv?rt? vien?gi valsts tiesai, kas izskata pamatlietas.

32 No min?t? izriet, ka pirmais I?dz trešais, piektais un sestais prejudici?lais jaut?jums ir pie?emami.

33 Otrk?rt, attiec?b? uz ceturto prejudici?lo jaut?jumu ir j?nor?da, ka iesniedz?jtiesa vaic?, vai LESD 56. panta 1. punktam pretrun? ir t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, atbilstoši kuram advok?ts un vi?a klients nedr?kst vienoties par atl?dz?bu, kas ir zem?ka par minim?lo summu, kura paredz?ta noteikumos, ko pie??musi t?da advok?tu profesion?l? organiz?cija k? Advokat?ras augst?k? padome.

34 Šaj? saist?b?, cikt?l uzdotais jaut?jums attiecas uz pamatliet? apl?kot? tiesisk? regul?juma sader?bu ar LESD norm?m par pakalpojumu sniegšanas br?v?bu, ir j?nor?da, ka min?t?s normas nav piem?rojamas situ?cij?, kad visi apst?k?i skar tikai vienas dal?bvalsts teritoriju (spriedums, 2016. gada 8. decembris, *Eurosaneamientos u.c.*, C?532/15 un C?538/15, EU:C:2016:932, 45. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

35 Tiesa ir nospriedusi, ka konkr?tajiem aspektiem, kas ?autu konstat?t LESD normu par pakalpojumu sniegšanas br?v?bu saikni ar t?das lietas priek?metu vai apst?k?iem, kura vis?d? zi?? attiecas tikai uz vienas dal?bvalsts teritoriju, ir j?izriet no iesniedz?jtiesas I?muma (spriedums, 2016. gada 8. decembris, *Eurosaneamientos u.c.*, C?532/15 un C?538/15, EU:C:2016:932, 46. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

36 T?p?c t?d? situ?cij?, kas vis?d? zi?? attiecas tikai uz vienas dal?bvalsts teritoriju, iesniedz?jtiesai – k? pras?ts Tiesas Reglamenta 94. pant? – ir j?nor?da Tiesai, k?d? zi?? t?s izskat?m? lieta, lai ar? b?dama piln?b? iekš?ja rakstura, ir t? saist?ta ar Savien?bas ties?bu norm?m par pamatbr?v?b?m, ka pras?t? prejudici?l? interpret?cija ir k?uvusi vajadz?ga š?s lietas izspiešanai (spriedums, 2016. gada 8. decembris, *Eurosaneamientos u.c.*, C?532/15 un C?538/15, EU:C:2016:932, 47. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

37 Šaj? gad?jum? no I?gumiem sniegt prejudici?lu nol?mumu neizriet, ka pamatliet?s b?tu t?m rakstur?gi elementi, kas saist?ti ar šo lietu pus?m vai to darb?b?m, kas neaprobežojas tikai ar Bulg?rijas teritoriju. Iesniedz?jtiesa turkl?t nenor?da, k?d? zi?? min?t?s lietas, lai ar? b?damas

pilnībā iekšējā rakstura, ir tie saistītas ar Savienības tiesību normām par pamatbrīvībām, ka šo lietu izspriešanai ir nepieciešama prasītā prejudiciāla interpretācija.

38 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka līgumos sniegt prejudiciālu nolikumu nav sniegta konkrēta informācija, kas ļautu konstatēt LESD 56. panta iespējamu piemērojumu pamatlietu apstākļiem.

39 Ēmot vērē visu iepriekš minēto, ir jāuzskata, ka ceturtais jautājums nav pieņemams.

Par pirmo līdz trešo jautājumu

40 Ar pirmo līdz trešo jautājumu iesniedzītiesa būtībā jautā, vai LESD 101. panta 1. punkts, lasot kopā ar LES 4. panta 3. punktu, ir interpretējams tādējādi, ka tam ir pretrunātais valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, atbilstoši kuram, pirmkārt, advokāts ar savu klientu nedrīkst vienoties par samaksu, kas ir zemāka par minimālo summu, kura paredzēta noteikumos, ko pieņemusi tādā advokātu profesionālā organizācija kā Advokāta augstākā padome, jo pretējā gadījumā pret minēto advokātu var tikt ierosināta disciplinārlieta, un, otrkārt, tiesa nedrīkst uzdot atlīdzināt honorāra summu, kas ir mazāka par šo minimālo summu.

41 No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai arī LESD 101. pants attiecas tikai uz uzlikumu rīcību un neskar dalībvalstu normatīvos vai administratīvos aktus, tomēr šajā pantā, to aplūkojot kopsakarā ar LES 4. panta 3. punktu, kurā ir noteikts sadarbības pienākums starp Savienību un dalībvalstīm, ir paredzēts dalībvalstu pienākums neveikt vai atcelt tādus pasākumus, pat ja tiem ir normatīvs vai regulējotais raksturs, kuru rezultātā uzlikumiem piemērojamie konkurences noteikumi varētu zaudēt savu lietderīgo iedarbību (spriedums, 2016. gada 21. septembris, *Etablissements Fr. Colruyt*, C-221/15, EU:C:2016:704, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

42 LESD 101. pants, to lasot kopā ar LES 4. panta 3. punktu, ir pārbaucams, ja dalībvalsts vai nu nosaka pienākumu noslēgt, vai arī atbalsta tādā aizliegto vienošanās noslēgšanu, kas ir pretējās LESD 101. pantam, vai ja tā nostiprina šādu vienošanās ietekmi, vai atņem savam tiesiskajam regulējumam likuma spēku, deleģējot privātiem saimnieciskās darbības subjektiem atbildību par tādā nolikumu pieņemšanu, kas ietekmē ekonomiskās intereses (spriedums, 2016. gada 21. septembris, *Etablissements Fr. Colruyt*, C-221/15, EU:C:2016:704, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

43 Tas tie nav gadījums, kad maksu apmērus nosaka, ievērojot likumā noteiktos sabiedrisko interešu kritērijus, un kad valsts pārvalde nedeleģē savas apstiprināšanas vai maksu noteikšanas prerogāvas privātiem uzlikumjiem, pat ja uzlikumu pārstrāji šīs maksas ierosinājušās komitejas sastāvā nav mazākum (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *API u.c.*, no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 31. punkts).

44 Pirmkārt, attiecībā uz jautājumu, vai pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums rada pienākumu noslēgt vai atbalsta aizliegtas vienošanās noslēgšanu starp privātiem uzlikumjiem, ir jānorāda, ka Advokāta augstākajā padomē ietilpst vienīgi savu kollektīvu ieviešamā advokāti.

45 Tomēr profesionāļu organizācijas noteiktām maksām var būt likuma spēks, it īpaši, ja šādas organizācijas dalībnieki ir attiecīgo uzņēmumu neatkarīgie eksperti un ja tiem ir ar likumu uzlikts pienākums noteikt šīs maksas, ņemot vērā ne tikai nozares uzņēmumu un uzņēmumu apvienību, kas tos iecelšas, intereses, bet arī vispārīgās intereses un citu nozaru uzņēmumu intereses vai attiecīgo pakalpojumu izmantotāju intereses (spriedums, 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

46 Lai nodrošintu, ka profesionāļu organizācijas biedri patiešām darbojas, ievrojot vispārīgās intereses, šo interešu kritēriji ir pietiekami precīzi jānosaka likumā, kā arī ir jāpastāv valsts faktiskās kontroles un galīgo lēmumu pieņemšanas pilnvarām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 41. punkts).

47 Šajā gadījumā pamatlietā aplūkotajās tiesiskajās regulās nav neviena konkrēta kritērija, kas nodrošintu, ka minimālo advokātu atlīdzības summas, kuras noteikusi Advokātu ras augstākā padome, ir taisnīgas un pamatotas, ievrojot vispārīgās intereses. It īpaši šajā tiesiskajā regulā nav neviena nosacījuma, kas atbilstu *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija) 2016. gada 27. jūlija spriedumā izvirzītajām prasībām, kas saistītas tostarp ar kvalifikācijas juridiskās palīdzības pieejamību iedzīvotjiem un juridiskām personām, kā arī ar nepieciešamību novērst sniegto pakalpojumu kvalitātes pasliktināšanās riskus.

48 Otrkārt, attiecībā uz jautājumu, vai Bulgārijas valsts savu kompetenci advokātu minimālo atlīdzības apmēra noteikšanas jomā ir deleģējusi privātiem uzņēmumiem, no Tiesas rīcībā esošajiem lietās materiāliem izriet, ka Advokātu ras augstākās padomes noteikumus par šiem minimālajiem apmēriem kontrolē vienīgi *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) un šā kontrole aprobežojas vienīgi ar pārbaudi par to, vai šie noteikumi atbilst Bulgārijas Konstitūcijai un likumiem.

49 No tā izriet, ka, ņemot vērā, ka nav normu, lai nodrošintu, ka Advokātu ras augstākā padome rīkojas kā valsts varas atzars, kurš kalpo vispārīgām interesēm, valsts faktiskā kontrolē un ar valstij paredzētām galīgo lēmumu pieņemšanas pilnvarām, tādā profesionāļu organizācija kā Advokātu ras augstākā padome ir uzskatāma par uzņēmumu apvienību LESD 101. panta izpratnē, kad tā pieņem noteikumus, kuros paredzēti advokātu atlīdzības minimālie apmēri.

50 Turklāt, lai Savienības konkurences noteikumus varētu piemērot pamatlietā aplūkotajam tiesiskajam regulājumam, tam ir jābūt tīdam, kas varētu ierobežot konkurences darbību iekšējā tirgū (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 42. punkts).

51 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka tādā advokātu atlīdzības minimālā apmērā noteikšana, kuri ar valsts tiesisko regulējumu ir padarīti saistoši, kā tas ir pamatlietā, traucē citiem juridisko pakalpojumu sniedzējiem noteikt par šiem apmēriem zemākas maksas, ir pielīdzināma horizontālāi obligāto minimālo maksu noteikšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 43. punkts).

52 ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka tās valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, atbilstoši kuram, pirmkārt, advokātam ar klientu nav jāaizvienoties par atlīdzību, kas ir zemāka par minimālo atlīdzības apmēru, kurš paredzēts noteikumos, ko pieņemusi tādā advokātu profesionāļu organizācija kā Advokātu ras augstākā padome, pretējā gadījumā paredzot

disciplinārs procedūras ierosināšanu pret attiecīgo advokātu, un, otrkārt, atbilstoši kuram tiesa nedrīkst uzdot atlīdzināt honorāru, kas ir zemāks par šo minimālo apmēru, var ierobežot konkurenci iekšējā tirgū LESD 101. panta 1. punkta izpratnē.

53 Tomēr ir jānorāda, ka ar pamatlietu aplūkoto tiesisko regulējumu ir ticis padarīts saistošs uzņēmumu apvienības lūmums, kura mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana vai pušurcības brīvības ierobežošana, no kurām viena nav tādā, uz ko noteikti varētu tikt attiecināts LESD 101. panta 1. punkts, to lasot kopsakarā ar LES 4. panta 3. punktu, ietvertais aizliegums (spriedums, 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 46. punkts).

54 Lai piemērotu šos noteikumus šādā situācijā, vispirms ir jāņem vērā vispārējais konteksts, kādā attiecīgais uzņēmumu apvienības lūmums tika pieņemts vai rada sekas, un it īpaši tāmērķi. Turpinājumā ir jāizvērtē, vai konkurenci ierobežojošās sekas, kas no tā izriet, ir saistītas ar šo mērķu sasniegšanu (spriedumi, 2002. gada 19. februāris, *Wouters* u.c., C-309/99, EU:C:2002:98, 97. punkts; 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi*, C-136/12, EU:C:2013:489, 53. punkts, kā arī 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 47. punkts).

55 Šajā kontekstā ir jāpārbauda, vai šādi ar pamatlietu aplūkotajiem noteikumiem ieviestie ierobežojumi ir tikai tie, kas nepieciešami, lai nodrošinātu leģitīmu mērķu sasniegšanu (spriedumi, 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 47. punkts; 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi*, C-136/12, EU:C:2013:489, 54. punkts, kā arī 2014. gada 4. septembris, *API* u.c., no C-184/13 līdz C-187/13, C-194/13, C-195/13 un C-208/13, EU:C:2014:2147, 48. punkts).

56 Tomēr, ņemot vērā Tiesas rīcībā esošos lietas materiālus, tai nav iespējams izvērtēt, vai tās tiesiskais regulējums kā pamatlietu, atbilstoši kuram advokātam ar klientu nav jāauts vienoties par atlīdzību, kas ir zemāka par minimālo atlīdzības apmēru, kurš paredzēts noteikumos, ko pieņemusi tādā advokātu profesionālā organizācijā kā Advokātu ras augstākā padome, ir uzskatāms par nepieciešamu leģitīma mērķa sasniegšanai.

57 Iesniedzējtiesai, ņemot vērā vispārējo kontekstu, kādā tikuši pieņemti Advokātu ras augstākās padomes noteikumi vai kādā stenojās to sekas, ir jāizvērtē, vai, ievērojot visus tās rīcībā esošos atbilstošos elementus, pamatlietu aplūkotais ierobežojumus saturošās normas ir uzskatāmas par nepieciešamām minimālā mērķa sasniegšanai.

58 ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo līdz trešo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 101. panta 1. punkts, lasot kopā ar LES 4. panta 3. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tās valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietu, atbilstoši kuram, pirmkārt, advokātam ar klientu nav jāauts vienoties par atlīdzību, kas ir zemāka par minimālo atlīdzības apmēru, kurš paredzēts noteikumos, ko pieņemusi tādā advokātu profesionālā organizācijā kā Advokātu ras augstākā padome, pretējā gadījumā paredzot disciplinārs procedūras ierosināšanu pret attiecīgo advokātu, un, otrkārt, atbilstoši kuram tiesa nedrīkst uzdot atlīdzināt honorāru, kas ir mazāks par šo minimālo apmēru, var ierobežot konkurenci iekšējā tirgū LESD 101. panta 1. punkta izpratnē. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šāds tiesiskais regulējums, ievērojot to konkrēto piemērošanas kārtību, patiesi atbilst leģitīmajiem mērķiem un vai šādi paredzētie ierobežojumi aprobežojas tikai ar to, kas nepieciešams šo leģitīmo mērķu sasniegšanai.

Par piekto un sesto jautājumu

59 Ar piekto un sesto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 101. panta 1. punkts, lasot kopā ar LES 4. panta 3. punktu un Direktīvu 77/249, ir interpretējams tādējādi, ka tam ir

pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, saska?? ar kuru juridiskaj?m person?m un individu?lajiem komersantiem atbilstoši valsts tiesas nol?mumam var tikt atl?dzin?ti izdevumi par advok?ta pakalpojumiem, ja tos ir p?rst?v?jis juriskonsults.

60 Šaj? zi?? pietiek konstat?t, ka nav uzskat?ms, ka ar min?to tiesisko regul?jumu tiek izvirz?ts pien?kums vai tiek atbalst?ta ar LESD 101. pantu aizliegtu vienošanos nosl?gšana, vai ka ar to tikt nostiprin?ta š?du vienošanos ietekme.

61 L?dz ar to LESD 101. panta 1. punktam nav pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, saska?? ar kuru juridiskaj?m person?m un individu?lajiem komersantiem atbilstoši valsts tiesas nol?mumam var tikt atl?dzin?ti izdevumi par advok?ta pakalpojumiem, ja tos ir p?rst?v?jis juriskonsults.

62 Turkl?t, t? k? Direkt?v? 77/249 nav normu, kas regul?tu ar tiesas nol?mumu uzdotu juridisko pakalpojumu sniedz?ju atl?dz?bas izdevumu atl?dzin?šanu, ir j?uzskata, ka min?tais valsts tiesiskais regul?jums neietilpst ar? Direkt?vas 77/249 piem?rošanas jom?.

63 ?emot v?r? iepriekš izkl?st?tos apsv?rumus, uz piekto un sesto jaut?jumu ir j?atbild, ka LESD 101. panta 1. punkts, lasot kop? ar LES 4. panta 3. punktu un Direkt?vu 77/249, ir interpret?jams t?d?j?di, ka tam nav pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, saska?? ar kuru juridiskaj?m person?m un individu?lajiem komersantiem atbilstoši valsts tiesas nol?mumam var tikt atl?dzin?ti izdevumi par advok?ta pakalpojumiem, ja tos ir p?rst?v?jis juriskonsults.

Par sept?to jaut?jumu

64 Ar sept?to jaut?jumu iesniedz?jtiesa vaic?, vai Direkt?va 2006/112 ir interpret?jama t?d?j?di, ka tai ir pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, atbilstoši kuram PVN ir re?istr?tu advok?tu honor?ra neat?emama da?a, k? rezult?t? šiem honor?riem PVN tiek piem?rots dubult?.

65 Saska?? ar Direkt?vas 2006/112 78. panta pirm?s da?as a) punktu nodok?a b?z? tostarp ietver nodok?us, nodevas un citus maks?jumus, iz?emot pašu PVN.

66 Šaj? zi?? ir j?atg?dina, ka saska?? ar Tiesas judikat?ru kop?jo PVN sist?mu raksturojošais nodok?u neitralit?tes princips nepie?auj, ka nodok?a maks?t?ja profesion?lo darb?bu aplikšana ar nodokli rada dubultu aplikšanu ar nodokli (šaj? noz?m? skat. spriedumus, 2009. gada 23. apr?lis, *Puffer*, C?460/07, EU:C:2009:254, 46. punkts, un 2012. gada 22. marts, *Klub*, C?153/11, EU:C:2012:163, 42. punkts).

67 Šaj? gad?jum?, t? k? iesniedz?jtiesa l?gum? sniegt prejudici?lu nol?mumu liet? C?427/16 ir konstat?jusi, ka atbilstoši pamatliet? apl?kojamajam tiesiskajam regul?jumam advok?tu honor?riem PVN tiek uzlikts dubult?, š?ds tiesiskais regul?jums neatbilst nedz Direkt?vas 2006/112 78. panta pirm?s da?as a) punktam, nedz kop?jo PVN sist?mu raksturojošajam nodok?u neitralit?tes principam.

68 Š?dos apst?k?os uz sept?to jaut?jumu ir j?atbild, ka PVN direkt?vas 78. panta pirm?s da?as a) punkts ir j?interpret? t?d?j?di, ka tam ir pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, saska?? ar kuru PVN ir re?istr?tu advok?tu honor?ra neat?emama da?a, ja t? rezult?t? šiem honor?riem PVN tiek piem?rots dubult?.

Par ties?šan?s izdevumiem

69 Attiec?b? uz pamatlietas pus?m š? tiesved?ba ir stadija proces?, kuru izskata

iesniedz?jtiesa, un t? lem? par ties?šan?s izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsv?rumus Tiesai, un kas nav min?to pušu izdevumi, nav atl?dzin?mi.

Ar š?du pamatojumu Tiesa (pirm? pal?ta) nospriež:

- 1) **LESD 101. panta 1. punkts, lasot kop? ar LES 4. panta 3. punktu, ir j?interpret? t?d?j?di, ka t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, atbilstoši kuram, pirmk?rt, advok?tam ar klientu nav ?auts vienoties par atl?dz?bu, kas ir zem?ka par minim?lo atl?dz?bas apm?ru, kurš paredz?ts noteikumos, ko pie??musi t?da advok?tu profesion?l? organiz?cija k? *Vissh advokatski savet (Advokat?ras augst?k? padome, Bulg?rija)*, pret?j? gad?jum? paredzot disciplin?r?s proced?ras ierosin?šanu pret attiec?go advok?tu, un, otrk?rt, atbilstoši kuram tiesa nedr?kst uzdot atl?dzin?t honor?ru, kas ir maz?ks par šo minim?lo apm?ru, var ierobežot konkurenci iekš?j? tirg? LESD 101. panta 1. punkta izpratn?. Iesniedz?jtiesai ir j?p?rbauda, vai š?ds tiesiskais regul?jums, iev?rojot t? konkr?to piem?rošanas k?rt?bu, patiesi atbilst le?it?majiem m?r?iem un vai š?di paredz?tie ierobežojumi aprobežojas tikai ar to, kas nepieciešams šo le?it?mo m?r?u sasniešanai;**
- 2) **LESD 101. panta 1. punkts, lasot kop? ar LES 4. panta 3. punktu un Padomes 1977. gada 22. marta Direkt?vu 77/249/EEK par pas?kumiem, kas pal?dz advok?tiem sekm?gi ?stenot br?v?bu sniegt pakalpojumus, ir interpret?jams t?d?j?di, ka tam nav pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums, k?ds tiek apl?kots pamatliet?, saska?? ar kuru juridiskaj?m person?m un individu?lajiem komersantiem atbilstoši valsts tiesas nol?mumam var tikt atl?dzin?ti izdevumi par advok?ta pakalpojumiem, ja tos ir p?rst?v?jis juriskonsults;**
- 3) **Padomes 2006. gada 28. novembra Direkt?vas 2006/112/EK par kop?jo pievienot?s v?rt?bas nodok?a sist?mu 78. panta pirm?s da?as a) punkts ir j?interpret? t?d?j?di, ka tam ir pretrun? t?ds valsts tiesiskais regul?jums k? pamatliet?, saska?? ar kuru pievienot?s v?rt?bas nodoklis ir re?istr?tu advok?tu honor?ra neat?emama da?a, ja t? rezult?t? šiem honor?riem pievienot?s v?rt?bas nodoklis tiek piem?rots dubult?.**

[Paraksti]

* Tiesved?bas valoda – bulg?ru.